TIPURI DE HIPERONIME ÎN DEFINIŢIILE LEXICOGRAFICE ALE TERMENILOR MEDICALI

CAMELIA SĂPOIU
Şcoala Doctorală a Facultăţii de Litere, Universitatea din Bucureşti

Comunicarea de faţă pune în evidenţă tipuri de hiperonime graduale pe diferite trepte de generalizare eficiente pentru definirea termenului medical.

Lucrarea are la bază definiţii lexicografice ale termenilor medicali extrase din DEX '96 şi din DEXI, analizate din perspectiva faptului că hiponimia/hiperonimia, respectiv raporturile hiponimice/hiperonimice, sunt exploatate în definiţiile lexicografice, hiponimia devenind principala manieră lexicografică în definirea termenilor medicali în dicţionarele generale.

Finalitatea cercetării noastre vizează alcătuirea unui corpus de hiperonime extrase din definiţiile lexicografice ale termenilor medicali: mărci diastratice/clasări în începutul discursului lexicograpic; hiperonime foarte generale/hiperonime foarte specifice; termeni specializaţi/termeni din lexicul comun/termeni din lexicul comun interdisciplinar.

Dacă în lingvistica tradiţională conceptul de **hiponimie** este delimitat şi definit din perspective semantice, în lingvistica modernă hiponimia este privită şi din perspectiva implicaţiilor sale concrete în diverse domenii, cum ar fi lexicografia şi terminologia.

În lexicografie, studii recente (Collinot 1990 : 60) urmăresc implicaţiile hiponimiei în construirea discursului lexicografic, evidenţiindu-se, pe baza unor exemple, forme ale hiperonimelor în definiţia lexicografică, hiponimia fiind aici definită ca un instrument de punere în relaţie a unei forme – cuvânt cu un sistem de redare a sensului.

Alţi autori (Bidu-Vrănceanu 1993: 19) apreciază că pentru un dicţionar fără contexte (de exemplu, DEX) analiza paradigmatică a sensurilor este dominantă, chiar dacă definirea fiecărui sens al cuvintelor nu ilustrează neapărat locul ocupat în sistemul limbii, iar dintre relaţiile paradigmatice prin care se constituie sistemul lexico-semantic al unei limbi (greu de determinat global), numai **hiponimia** (subordonarea faţă de un hiperonim sau gen proxim) şi **cvasisinonimia** (ca manieră lexicografică auxiliară de definire, utilizată alături sau în loc de parafrază) sunt relativ consemnate explicit. Antonimia poate fi şi ea un auxiliar în definire, dar apare accidental; relaţiile semantice din câmpuri, condiţionate în egală măsură de genul-proxim şi de diferenţa specifică sunt mult prea complexe şi interferente pentru a fi ilustrate la nivelul definiţiilor dintr-un dicţionar general al limbii.

Pentru domeniul terminologiei, este extrem de relevant studiul lui Bidu-Vrănceanu (2007), în care autoarea abordează problema hiperonimelor în definiţiile terminologice şi lexicografice, arătând că foarte multe definiţii lexicografice ale termenilor de specialitate din orice domeniu recurg la utilizarea hiperonimului pentru explicarea sensului unui hiponim (Bidu-Vrănceanu 2007: 138).

În definiţiile lexicografice, cuvântul definit va fie **hiponimul**, iar discursul lexicografic va conţine **hiperonimul**, fie la începutul secvenţei definitorii, fie printr-o marcă diastratică, ce va indica un domeniu ştiinţific (interesând aici mărcile „med.", „anat.", „fiziol.", adică mărcile

BDD-V834 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:44 UTC)

diastratice care denumesc domeniul medicinei, respectiv subdomeniile acestei ştiinţe (v. Bidu-Vrănceanu 1999 şi 2007: 133−141).

Pornind de la definiţiile termenilor medicali inregistraţi sub literele A, B, C în DEX '96 şi urmărindu-se, pe de o parte, frecvenţa/consecvenţa cu care apar mărcile diastratice în cazul acestor definiţii şi, pe de altă parte, calitatea de hiperonim în raport cu termenul medical definit a cuvântului/sintagmei cu care debutează definiţia lexicografică, s-a urmărit alcătuirea unui corpus de hiperonime graduale pe diferite trepte de generalizare eficiente pentru definirea termenului medical.

1. ***Marca diastratică (med) – hiperonimul cel mai general.***

Marca diastratică (med) apare în cazul definiţiilor a 63 de termeni înscrişi sub litera A în DEX'96, 6 termeni înscrişi sub litera B şi 36 de termeni sub litera C, ajutând nespecialistului la dirijarea repartizării termenului (din a cărui definiţie face parte) în domeniul atât de vast al medicinei. În toate situaţiile în care apare marca (med) reprezintă *domeniul* căruia îi aparţine termenul definit, deci hiperonimul cel mai general căruia termenul în cauză i se poate subordona. Din punctul de vedere al cuvântului cu care începe discursul lexicografic, marca (med) apare în diverse situaţii, ce vor fi analizate în demersul următor.

1.1. Marca (med) + clasare făcută printr-un termen specializat. O situaţie frecventă este cea a termenilor medicali în a căror definiţie se combină marca marca (med) cu o clasare făcută printr-un termen specializat. Este cazul următoarelor hiperonime: *INTOXICAŢIE, INFECŢIE, PARALIZIE, DISTROFIE, INFLAMAŢIE.*

Se observă că, dacă hiperonimul este mai general, definiţia lexicografică este completată prin sintagme de cele mai multe ori tehnicizate:

(1) *CARDIOMALACIE – distrofie* (clasare făcută prin hiperonim)
a miocardului (termen anatomic)
prin infiltrarea fibrei musculare cu grăsimi (diferenţa specifică)

(2) *BACILEMIE – infecţie* (clasare făcută prin hiperonim)
generalizată (determinant ce fixează gravitatea afecţiunii)
ca urmare a pătrunderii bacililor în vasele de sânge (diferenţa specifică)

(3) *CANDIDOZĂ – infecţie* (clasare făcută prin hiperonim)
a mucoaselor pielii (termen anatomic)
provocată de unele ciuperci de genul candida (diferenţa specifică)

Definiţiile de mai sus respectă acelaşi „tipar": clasare făcută prin hiperonim (*distrofie, infecţie*); un determinant ce fixează gravitatea afecţiunii („*generalizată*") sau un determinant termen anatomic (*„a miocardului", „a mucoaselor pielii")*; componentele specifice, care indică fie un proces: *„prin infiltrarea fibrei musculare cu grăsimi";* fie consecinţa: *ca urmare a pătrunderii bacililor în vasele de sânge",* fie cauza: *„provocată de unele ciuperci de genul candida"*.

În cazul acestor definiţii, ce conţin marca (med) şi, de asemenea, clasarea printr-un hiperonim nu foarte general, demersul definiţional ajută la decodarea de către lector a sensului hiponimului (a termenului definit), iar accesul la sensul specializat este parţial asigurat vorbitorului obişnuit, în funcţie de cât de tehnicizate sunt perifrazele ce fixează componentele specifice.

Având în vedere că indicarea domeniului în cazul acestei categorii de definiţii se face prin marca (med), hiperonimului îi revine rolul de a facilita lectorului obişnuit înţelegerea şi interpretarea sensului specializat. Cu cât hiperonimul prin intermediul căruia se face clasarea este mai apropiat ierarhic de hiponim, adică de termenul definit, cu atât accesul vorbitorului la sensul specializat este mai sigur.

BDD-V834 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:44 UTC)

1.2. Marca (med) + hiperonimul *BOALĂ*. Se constată că prezenţa mărcii (med) produce o anumită selecţie în utilizarea unor hiperonime apropiate ierarhic de hiponim, adică de termenul definit. Astfel, hiperonimul *BOALĂ*, foarte general, deci şi foarte distanţat ierarhic, pe treapta cea mai de sus, şi prin aceasta foarte general, nu este utilizat decât într-o singură definiţie ce conţine marca (med): AZBESTOZĂ – (med) *Boală profesională provocată de inhalarea particulelor de azbest.*

Hiperonimul *BOALĂ* apare ca modalitate de clasare în majoritatea cazurilor de termeni medicali definiţi fără marcă diastratică, din acest punct de vedere fiind evidentă tendinţa către utilizarea unui hiperonim foarte general care să indice domeniul, în absenţa mărcii diastratice.

În ceea ce priveşte structura definiţiei termenului AZBESTOZĂ, ea se aseamănă cu definiţiile termenilor CARDIOMALACIE, BACILEMIE şi CANDIDOZĂ, descrise sub 1.1., fiind construită din:*„boală”* (clasare prin hiperonim); *„profesională”* (determinant general); *„provocată de inhalarea particulelor de azbest”* (componenta specifică – seme ce indică cauza).

Deosebirile intervin cu privire la determinantul hiperonimului. Dacă în definiţiile termenilor CARDIOMALACIE, BACILEMIE şi CANDIDOZĂ, determinantul este fie un termen anatomic (*“a miocardului”, “ a mucoaselor pielii”)*, fie fixează gravitatea afecţiunii (*“generalizată”*), în definiţia termenului AZBESTOZĂ determinantul fixează împrejurările apariţiei bolii – *“profesională”*. Componenta specifică indică, însă, în mod asemănător definiţiilor termenilor CARDIOMALACIE, BACILEMIE şi CANDIDOZĂ, cauza: *„provocată de inhalarea particulelor de azbest”*.

Gradul de accesibilitate este asemănător în cazul acestor două categorii de definiţii.

1.3. Marca (med) + clasări generale nemedicale. Cele mai frecvente sunt însă definiţiile în care marca (med) rămâne singurul hiperonim, cel ce indică domeniul, deci cel mai general hiperonim, iar discursul lexicograpic începe cu clasări nehiperonimice, făcute, în general, prin infinitive lungi, denumind: manevre *(tăiere);* etape ale unui proces (*diminuare, dezvoltare*), un proces (*infiltrare, eliminare, creştere*).

În aceste cazuri, dincolo de clasarea prin marca diastratică (med) în domeniul medicinei, se constată că aceste definiţii sunt destul de economice, demersul definiţional fiind compus din diferenţe specifice: *AZOTURIE – (med) Eliminare prin urină a unor cantităţi mari de uree şi de compuşi azotaţi*; *AZOTEMIE – (med) Creştere anormală a cantităţii de uree în sânge*; *CALCIPEXIE – (med) Fixare a calciului în ţesuturi*; *ATEROM – (med) Infiltare a pereţilor aortei şi a unor artere cu o substanţă grasă*, unde eliminare, creştere, fixare, infiltrare reprezintă clasări nehiperonimice ale termenilor medicali, urmate de seme variabile, de regulă funcţionale.

Chiar dacă aceste definiţii conţin termeni specializaţi pentru domeniul medicinei (*„uree”, „artere”, „aortă”*), ele sunt accesibile vorbitorului obişnuit, pierzându-se din vedere dezambiguizarea tipului de afecţiune, gravitatea sau stadiul.

Există situaţii în care clasarea nehiperonimică din începutul definiţiei lexicografice poate avea forma unei perifraze ce aparţine limbajului comun, ceea ce face ca dezambiguizarea sensului termenului definit să fie greu de făcut de către vorbitor, ca în: *CACOGENEZĂ – (med) Dezvoltare anormală a unui organ*, unde doar prin intermediul mărcii (med) se repartizează termenul CACOGENEZĂ în domeniul medicinei şi, în urma clasării prin intermediul mărcii diastratice, se poate interpreta determinantul *„anormală”* ca indice pentru o stare patologică.

1.4. Marca (med) + perifrază în care determinantul aparţine domeniului medicinei. Apar cu o frecvenţă scăzută definiţiile înregistrate sub marca (med), în care termenul specializat pentru domeniul medicinei este determinantul în sintagma din începutul definiţiei lexicografice, ca în: *ALGOFOBIE – (med) Teamă patologică de durere;*

BDD-V834 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:44 UTC)

CARDIOFOBIE – (med) Teamă patologică de a se îmbolnăvi de inimă;)CARDIOTOMIE – (med) Intervenţie chirurgicală pe inimă.

Substantivele pe care adjectivul *„patologică”*, respectiv *„chirurgicală”* le determină fac parte din lexicul comun, astfel ele indicând domeniul medicinei doar în utilizare sintagmatică – *TEAMĂ PATOLOGICĂ, INTERVENŢIE CHIRURGICALĂ.*

În cazul definiţiilor de sub 1.4. se poate vorbi despre existenţa a două hiperonime aflate pe trepte diferite de generalitate, vizibile dacă se reconstituie fragmente virtuale de ierarhie hiperonimică, relevante pentru plasarea exactă a termenului definit în domeniul vast al medicinei. Astfel, MEDICINĂ este hiperonimul cel mai general, indicat prin marca (med), CHIRURGIE desemnează un subdomeniu al medicinei, indicat prin perifraza *INTERVENŢIE CHIRURGICALĂ*, funcţionând ca hiponim al termenului MEDICINĂ, iar CARDIOTOMIE este termenul specific, hiponimul lui CHIRURGIE şi, prin tranzitivitate, hiponiumul lui MEDICINĂ. Asemănător, în cazul termenilor ALOFOBIE şi CARDIOFOBIE, unde lui MEDICINĂ − hiperonimul cel mai general, indicat prin marca (med) îi este subordonat PATOLOGIE – subdomeniu al medicinei, indicat prin perifraza *TEAMĂ PATOLOGICĂ.*

Când pe baza discursului lexicografic se poate reconstitui un fragment de ierarhizare hipo/hiperonimică, accesul la sensul specializat este facilitat, deoarece hiponimele termenului MEDICINĂ, cum ar fi *CHIRURGIE, PATOLOGIE*, plasate pe scară ierarhică în vecinătatea acestui termen, indică subdomenii, care, de cele mai multe ori ajută la dezambiguizarea sensului termenului definit.

1.5. Marca (med) + sinonim al termenului definit. Se înregistrează situaţii în care, după clasarea (med), discursul definiţional apelează la sinonimie. În situaţiile ce se vor cita, singurul hiperonim al termenului definit rămâne marca (med), alături de care un sinonim al termenului respectiv compune discursul definiţional.

Dacă sinonimul din care se compune discursul definiţional face parte din lexicul comun, accesul vorbitorului la sensul specializat este asigurat, ca în : *AGRIPNIE – (med) Insomnie* sau *ASEPTIZA – (med) A steriliza*

Există şi situaţii în care, deşi sinonimul termenului definit este el însuşi un termen specializat, accesul vorbitorului la sensul specializat este facilă, fiind vorba în aceste cazuri despre termeni cunoscuţi: *cancerigen, oncologie*, ca în definiţiile termenilor CARCINIGEN şi CANCEROLOGIE : *CARCINIGEN – (med) Cancerigen* sau *CANCEROLOGIE – (med) Oncologie.*

În cele mai multe situaţii, însă, sinonimul utilizat în definiţiile termenilor medicali este un termen specializat inaccesibil ca sens lectorului obişnuit, construcţia discursului definiţional bazată pe circularitate făcând imposibil accesul vorbitorului la semnificaţia termenului definit, ca în : *AUTOGREFĂ – (med) Autoplastie*; *BRADIARTRIE – (med) Bradilalie*; *CARCINOZĂ – (med) Carcinomatoză; CARCEROGENEZĂ – (med) Carcinogeneză.*

Nu se poate, deci, vorbi despre un alt hiperonim al termenului definit, în afara mărcii (med), în cazul definiţiilor care apelează la sinonimie.

2. *Hiperonime care indică subdomenii ale mărcii (med): (anat), (fiziol)*

Ansamblul general al conceptelor medicinei, care este format din noţiuni ce denumesc boli, simptome, leziuni patologice, manevre medicale, substanţe folosite etc., poate fi studiat din perspectiva organizarii sale în subansambluri mai restrânse date de disciplinele subordonate MEDICINEI sau de ramurile acestei ştiinţe, dintre ele, în cazul definiţiilor inventariate, fiind indicate prin mărci diastratice subdomeniile *anatomie, fiziologie*, respectiv prin (anat) şi (fiziol).

BDD-V834 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:44 UTC)

Inconsecvenţa cu care sunt utilizate mărcile diastratice în DEX face ca doar în cazul unui număr foarte redus de termeni să apară mărcile diastratice (anat) şi (fiziol). Astfel, sub marca diastratică (anat) sunt clasaţi următorii termeni: ARTERIOLĂ, AMIGDALĂ, AMIGDALIAN, ARITENOID, ADENOHIPOFIZĂ, APONEVROZĂ, ARAHNOIDĂ, AREOLĂ, AXILĂ, CAROTIDIAN, iar sub marca (fiziol): AMINOACIDURIE, AMINOACIDEMIE, ANDROPAUZĂ, CALCEMIE, CAROTINEMIE.

2.1. Marca (anat) + sinonim. Pentru termenul ADENOHIPOFIZĂ definiţia apelează la sinonimie: ADENOHIPOFIZĂ – *(anat) Hipofiză,* unde sinonimul HIPOFIZĂ este inaccesibil ca sens lectorului obişnuit, singura informaţie lămuritoare în privinţa domeniului căruia termenul îi aparţine fiind marca diastratică (anat). Prin urmare, sensul termenului trebuie descifrat prin intermediul definiţiei sinonimului: *HIPOFIZĂ – Glandă endocrină cu funcţii multiple, situată la baza creierului şi având o mare influenţă asupra celorlalte glande, în special asupra glandelor sexuale şi a tiroidei; adenohipofiză.*

În cazul acestei definiţii, în absenţa mărcii diastratice, informaţia generică *„glandă endocrină”* face posibilă încadrarea termenului HIPOFIZĂ de către lectorul obişnuit în domeniul medicinei (nu neapărat în subdomeniul său, anatomia), iar dezambiguizarea sensului se obţine prin diferenţele specifice *„cu funcţii multiple”*, la care se adaugă seme perceptibile (*„situată la baza creierului”),* seme funcţionale (*„având o mare influenţă asupra celorlalte glande”*).

În definiţia termenului ADENOHIPOFIZĂ, definiţie bazată pe sinonimie, marca diastratică (anat) funcţionează ca un hiperonim al termenului definit, însă mult prea general, el indicând doar subdomeniul căruia îi aparţine cuvântul definit.

O altă definiţie structurată pe **marca (anat) + sinomim** este următoarea: *AXILĂ – 1. (Anat), Subsuoară. 2. Loc unde se împreună ramura cu trunchiul unei plante sau frunzele cu ramura.* Pentru primul sens, cel principal, marca diastratică (anat) funcţionează ca hiperonim al termenului definit, iar sinonimul SUBSUOARĂ aparţine lexicului comun, creând o discrepanţă în raport cu modul în care se construieşte discursul definiţional pentru al doilea sens. Astfel, al doilea sens relevă caracterul interdisciplinar al termenului AXILĂ, lipsind, însă, aici, marca (bot) referitoare la domeniul BOTANICII.

În DEXI inconsecvenţele privind prezenţa mărcilor diastratrice, precum şi modul de construire a definiţiilor sunt corectate: *AXILĂ – 1. (anat) Regiune situată între partea laterară a toracelui, la adult, în mod normal, piloasă; subsuoară. 2. (bot) Locul unde se uneşte ramura cu trunchiul unei plante sau frunza cu ramura*.

Se remarcă aici clasarea sub marca (anat), respectiv (bot) a termenului AXILĂ, urmată de definiţia preştiinţifică. În cazul primului sens, se apelează şi la sinonimie.

2.2. Marca (anat) + clasări generale nemedicale. Cele mai multe definiţii din 2.2. conţin clasări generale nemedicale, de tipul: PRELUNGIRE, RAMIFICAŢIE, SUPRAFAŢĂ, ce urmează mărcii diastratice (anat): *ARTERIOLĂ – (anat) Ramificaţie subţire a unei artere; APONEVROZĂ – (anat) Prelungire fibroasă lată care continuă sub muşchi; AREOLĂ – (anat) Suprafaţă de piele diferit colorată de aceea a tegumentelor din jur*.

În aceste cazuri marca (anat) rămâne singurul hiperonim, indicând un subdomeniu al medicinei, prin urmare, destul de general.

Chiar dacă semele generice sunt clasări generale nemedicale, termenii medicali în discuţie (ARTERIOLĂ, APONEVROZĂ, AREOLĂ) pot fi încadraţi cu uşurinţă în domeniul medicinei prin semele distinctive. Acestea, fie că sunt referenţiale – în primele două cazuri, fie perceptibile – ultimul caz, conţin termeni specializaţi pentru subdomeniul ANATOMIEI: „artere”, „muşchi”, „tegumente”. Chiar cu prezenţa acestora, definiţiile rămân accesibile vorbitorului comun.

BDD-V834 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:44 UTC)

2.3. Marca (anat) + termen specializat. Dacă în cazul termenilor medicali clasaţi sub marca (med) majoritatea definiţiilor combinau această marcă diastratică cu o cu o clasare făcută printr-un termen specializat ce funcţiona el însuşi ca hiperonim al termenului definit (vezi 2.1.1.), discursul definiţional al termenilor clasaţi sub marca (anat) face uz mai degrabă du un cvasisinonim al termenului, ca în: ARITENOID – *(Anat) Cartilaj mobil al laringelui care întinde coardele vocale.*

Termenul CARTILAJ este el însuşi specializat pentru domeniul anatomiei, deci demersul definiţional nu ajută în mare măsură la decodarea sensului hiponimului ARITENOID (decodarea termenului sensului definit), iar accesul la sensul specializat rămâne doar parţial asigurat vorbitorului comun, în special prin intermediul semelor funcţionale: *„care întinde coardele vocale”*.

O situaţie asemănătoare este cea a termenului AMIGDALĂ: *AMIGDALĂ – (Anat) Fiecare dintre cele două glande de natură limfatică, situate de o parte şi de alta a omuşorului.*

În acest caz, semul generic (*„fiecare dintre cele două glande”*) şi diferenţa specifică (*„de natură limfatică”)* nu asigură dazambiguizarea sensului termenului definit, deşi termenul AMIGDALĂ (respectiv AMIGDALITĂ) este des utilizat de vorbitorul comun. Lămurirea sensului se face prin semul referenţial: *„situate de o parte şi de alta a omuşorului”*.

2.4. Marca (fiziol) + clasări generale nemedicale. Marca (fiziol) reprezintă alături de marca (anat) un hiperonim imediat inferior mărcii (med), deoarece indică un subdomeniu al medicinei. În cazul definiţiilor ce conţin marca diastratică (fiziol), discursul lexicografic începe cu clasări nehiperonimice care nu sunt, însă, infinitive lungi cum s-a văzut în 2.1.3., ci clasări ce apelează la substantive din lexical comun, cel mai adesea la substantivul *PREZENŢĂ/CANTITATE*: *AMINOACIDEMIE – (fiziol) Prezenţă a aminoacizilor în sânge; cantitate de aminoacizi prezentă în sânge; AMINOACIDURIE – (fiziol) Prezenţă a aminoacizilor în urină; cantitate de aminoacizi prezentă în urină; CALCEMIE – (fiziol) Prezenţă a calciului în sânge; cantitate de calciu prezentă în sânge; CAROTINEMIE – (fiziol) Prezenţă a carotenului în sânge; cantitate de caroten prezentă în sânge.*

În toate definiţiile citate, discursul definiţional urmează acelaşi mod de constituire, fiind alcătuit din : marca (fiziol) prin care se realizează clasarea într-un subdomeniu al medicinei, fiziologia, marca (fiziol) funcţionând ca hiperonim pentru termenul definit, respectiv, AMINOACIDEMIE, AMINOACIDURIE, CALCEMIE, CAROTINEMIE; două segmente ale discursului definiţional juxtapuse: *„prezenţă a....”* şi *„cantitate de....”*, acestea fiind clasări generale nemedicale, ce nu funcţionează ca hiperonime.

Se remarcă, însă, că tocmai utilizarea substantivelor din lexicul comun fac accesibile sensurile termenilor medicali definiţi.

Există totuşi situaţii în care clasarea generală nemedicală este urmată de termeni foarte specializaţi pentru domeniul medicinei, ceea ce face ca lectura discursului definiţional să nu ofere lectorului obişnuit accesul la sensul termenului definit, ca în: *ANDROPAUZĂ – (fiziol) Perioadă de involuţie a funcţiei testiculare, însoţită de tulburări neurovegetative.*

De asemenea, deşi discursul definiţional este compus din seme limitate cantitativ, seme de tip refenţial, accesul la sens rămâne închis, iar singurul hiperonim al termenului definit, ANDROPAUZĂ, rămâne marca diastratică (fiziol).

3. *Concluzii*

Având în vedere că hiponimia/hiperonimia reprezintă principala manieră lexicografică în care sunt definiţi termenii medicali, alcătuirea unui corpus de hiperonime graduale pe diferite trepte de generalizare eficiente pentru definirea termenului medical şi formularea unor criterii de organizare şi clasare a hiperonimelor din definiţiile lexicografice ale termenilor medicali se

BDD-V834 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:44 UTC)

dovedesc a fi o problemă de interes pentru lingvistică. Criteriile de organizare şi clasare a hiperonimelor pot avea în vedere aspecte legate de gradul de generalizare; apartenenţa la lexicul comun, lexicul specializat, respectiv lexicul comun interdisciplinar; hipronime-cuvânt sau perifrază etc.

De asemenea, cercetarea legată de tipuri de hiperonime în definiţiile termenilor medicali, având la bază descrierea efectivă a unei anumite terminologii, cea **medicală** aşa cum apare ea în dicţionarele generale ale limbii române pune în evidenţă aspecte de interes ale hiponimiei atât pentru taxonomia ştiinţifică, cât şi în definirea lexicografică, iar interpretarea corectă a *hiperonimelor* în relaţie cu *hiponimele* lor trebuie să asigure măcar parţial nucleul sensului specializat, ceea ce justifică utilitatea analizei definiţiilor lexicografice ale termenilor medicali.

SURSE

DEX – *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediţia a II-a, coord. Ion Coteanu, Luiza Seche şi Mircea Seche, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

DEXI – *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române*, coord. Eugenia Dima, Chişinău, Editurile ARC şi GUVINAS, 2007.

BIBLIOGRAFIE

Bidu-Vrănceanu, Angela, 1993, *Lectura dicţionarelor*, Bucureşti, Editura şi Atelierele Tipografice *Metropol*.

Bidu-Vrănceanu, Angela, 1999, „Mărcile stilistice (diastratice) ale lexicului specializat în DEX”, *Limba română*, 1−2, p. 19−23.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2001, *Lexic ştiinţific interdisciplinar*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.) 2001, *Lexic comun, lexic specializat*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Cabré, M. T., 1998, *La terminologie. Théorie, mèthode et applications*, Ottawa, Les Presses de l’Université d’Ottawa.

Collinot, A., 1990, „L᾽hyponymie dans un discours lexicographique”, *Langages*, 98, p. 60−69.

Coşeriu, E., 1964, „Pour une sémantique diachronique structurale”, *Travaux de linguistique et de littérature*, Strasbourg, 2, 1, 138−186.

Cruse, D.,A., 1986, *Lexical semantics*, Cambridge, Cambridge, University Press.

Depecker, L., 2001, *Entre signe et concept. Elements de terminologie générale*, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle.

Lerat, P., 1990, „L’hyperonymie dans la structuration des terminologies”, *Langages*, 98, p. 79−86.

Lyons, John, 1977, *Semantics*, Cambridge, Cambridge University Press.

Niklas-Salminem, Aïno, 1997, *La lexicologie*, Paris, Armand Colin.

Various Categories of Hypernyms Essential for Defining the Medical Terms

Hyponymy and also hypernymy are exploited for the wording of the lexicographical definitions and these become the main lexicographical manner for defining the medical terms in dictionaries of general language.

The present work is a short study of metalexicography that aims is to analyze the types of hypernyms essential for defining the medical terms registered in the DEX and in DEXI.

BDD-V834 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:44 UTC)